

Horia Dumitrescu

În ultimile trei decenii ale veacului al XIX-lea, ideile liberale câștigă teren în Vrancea și în jurul anilor 1879 – 1880 ia ființă Organizația Județeană Putna a Partidului Național Liberal, având ca președinte pe avocatul Gheorghe Orleanu.

Fost primar al orașului Focșani, în perioada 25 martie 1880 – 15 decembrie 1881 și președinte al Comisiunii Interimare între 24 octombrie – 30 decembrie 1895¹, fost magistrat al Curții de Apel din Focșani (mutată definitiv la Galați, în anul 1887), fost senator în mai multe legislații, el a condus pe liberalii vrânceni timp de 18 ani.

Al doilea președinte al liberalilor vrânceni a fost Nicolae Săveanu (1840 – 1922), denumit „*Cancelarul de fer al Putnei*” de ziarul adversarilor săi „*Conservatorul Putnei*”. Fruntașul liberal a condus destinele partidului putnean din 1897, peste 25 de ani, transformând „*organizația sa politică într-o adevărată fortăreață*”, dovedind reale calități de om politic, acționând cu multă energie ca un adevărat gospodar. Timp de cinci decenii el a controlat practic destinele putnenilor².

Aceste calități i-au fost recunoscute până și de către adversarii săi politici, lucru subliniat într-un interesant portret de epocă realizat de un vremelnic coleg de partid, Nicușor Șt. Graur, fiul avocatului Ștefan Graur, născut în Străoane, liderul țărăniștilor vrânceni:

---

¹ Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *Primarii din Focșani între anii 1862 – 1937*, în *Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 219.

² Eduard Lambrino, Ionuț Iliescu, Bogdan Constantin, *130 de ani de istorie liberală în Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2010, p. 38.
<http://www.cimec.ro>, <http://www.muzeulvrancei.ro>

„Închid ochii și-mi fac în minte tabloul bătrânului Săveanu de acum câți-va ani; o față sbârcită, îmbătrânită, cu doi ochi scăpărători de inteligență, ce nu mai au astâmpăr și privesc neconținut în toate părțile, spatele puțin încovoiat de greutatea, par'că, a prea multor afaceri, și un mers sgomotos ritmat de țcăniturile bastonului său.

O forță, un caracter, un om !

Dacă ar fi să caut care a fost cel mai de marcă politician care l-a avut România – Veche, de sigur, că n'aș sta o clipă la îndoială, și așa pune degetul pe numele bătrânului Săveanu.

A fost un politician, a acumulat întrânsul toate calitățile unui adevărat politician; are tot pentru a fi un politician de marcă și numai așa putem să ne dăm seama cum marele bătrân a știut, a putut mai bine să țină în jurul său, pe toți membrii partidului liberal, să-i facă să-i execute ordinele fără discuție, și să plece să lupte pentru el fără șovăire.

Bătrânul Săveanu avea o enormă autoritate; cuvântul său era cuvânt și nu înțelegea ca ce a spus astăzi, să decică mâine și ce a lepădat eri, să îmbrățișeze azi.

Un perfect cunoscător de oameni, care pentru un bun om politic este condițiunea « sine qua non » a existenței sale: un psiholog de primul rang, care din două trei cuvinte, își face părerea, despre un om.

Dar dacă arta de a cunoaște oamenii o posedă la perfecție bătrânul Săveanu, în schimb nu o cunoaște de loc fiul său Nicușor.

De altfel, între bătrânul și tânărul Săveanu e o enormă diferență: toate marile calități le-a acumulat primul, pentru ca să nu mai rămâie celui de al doilea nimic sau prea puțin.

Un lucru e cert: tânărul Săveanu n'ar fi însemnat nimic fără tatăl său, și faptul acesta capătă pentru mine certitudinea, când azist la spectacolul trist de a vedea pe N. N. Săveanu cum singur nu știe și nu poate eși din încurcătură, cum singur nu poate să se mai mențină: remorca fără de tramvai a rămas în drum !

Bătrânul Săveanu, lipsit de cultura cu care se lăuda sgomotos orice tânăr cu pretenții, a făcut lucruri uimitoare în județul și 'n orașul

nostru. – Avea strânse legături cu potențații partidului dela centru, unde era respectat ca atare și unde cuvântul său nu era asvârlit în vânt; nu era ușă de ministru sau minister care să nu i se deschidă, nu exista om politic sau politician, din partidul său, sau din cel advers, care să nu-l servească, știind că prin aceasta a câștigat un drept la recunoștința lui.

Nu făcea parte din galeria acelor politiciani – păpuși, cari înainte de alegeri promet totul și a doua zi după, nu mai fac nimic; orice s'ar fi întâmplat, promisiunea bătrânului era îndeplinită cu exactitate, și nu voia să dea ocazia să fie tratat ca neserios.

Dacă partidul liberal de aici a avut zilele lui de glorie, zile de strălucire, cari nu se vor uita atât de curând, aceasta se datorește numai bătrânului Săveanu, care a zidit aici o cetate liberală, care era una din cele mai formidabile din țară.

Aici la bătrânul Săveanu veneau de se alegeau personalitățile de marcă ale țării noastre, aici veneau un Filipescu, un Delavrancea și alții să se aleagă în Parlament, ca acolo să-și desfășure activitatea politică; și astfel autoritatea bătrânului șef căpăta proporții uriașe, devenind stăpân indiscutabil al fiefului său electoral. – A avut în viață sa foarte mulți amici; a avut și foarte mulți dușmani; epitetele de « bătrânul satrap », de « suveică » de « vulpe bătrână », de « hoji de cai » cu care era tratat bătrânul, nu le-am uitat.

Astăzi stă de oparte: stă în Capitala Țării singur și trist, departe de orașul său, unde îi sunt îngropate amintirile, departe de oamenii săi cari îi erau credincioși ca bătrânii servitori din poveștile medievale, departe de județul unde a lucrat atâta timp, unde s'a zbuțumiat atâta vreme, pentru care s'a străduit atâta, ca acum să fi exilat dintrânsul, să fie îndepărtat de tot ce a avut mai drag și mai sfânt pe lume, și să fie astfel condamnat să-și petreacă ultimii ani din viață, fără ca să fi văzut pentru ultima oară măcar frumosele locuri în care era stăpân odinioară”³.

---

³ N. St. Graur, *Figuri politice putnene*, Tipografia, Librăria și Legătoria de Cărți Alexandru N. Leon & Co, Focșani, 1920, p. 55 – 57.

Intrat în politică, Nicolae Săveanu a fost ales în Parlamentul României ca reprezentant al Vrancei, pentru prima oară în 1882, mandatul de deputat fiindu-i reînnoit în 1886, an în care i s-a oferit și Prefectura Județului Putna, funcție administrativă pe care a ocupat-o în perioada 4 iulie 1886 – 30 martie 1888. Ca prefect, a încurajat dezvoltarea agriculturii și viticulturii, atât în ceea ce privește tehnica, cât și instrumentarul utilizat.

A fost reales deputat în urma alegerilor din 1888, 1891, 1892, 1895 și 1901. În 1899, Nicolae Săveanu devine senator. A fost primar în Orașul Unirii, între 23 septembrie 1884 – 5 iulie 1886, 31 decembrie 1895 – 22 aprilie 1899 și președinte al Comisiunii Interimare (13 aprilie – 30 septembrie 1907, 5 ianuarie – 16 martie 1914)⁴.

În Parlament, Nicolae Săveanu nu a strălucit prin calități oratorice, însă datorită influenței sale de necontestat și a relației privilegiate cu I. C. Brătianu – președintele național al liberalilor, a reușit obținerea girului pentru multe proiecte remarcabile, atât pentru focșăneni, cât și pentru locuitorii județului Putna: înființarea unei pepiniere de viță americană în zona Petrești, tranșarea definitivă a problemei apei de băut în Focșani, realizarea primului plan sistematic de aliniere a străzilor. Apogeul carierei sale parlamentare a fost numirea în onoranta funcție de președinte de vârstă al Adunării Deputaților⁵.

Nicolae Săveanu a încetat din viață în octombrie 1922. Au existat dintotdeauna, în devenirea temporală și istorică a unui crâmpiei de pământ românesc, oameni care, prin fapte și cuget, au sfințit locul obârșiei, s-au dăruit semenilor. Un asemenea om, pentru Focșani și Vrancea, a fost și Nicolae Săveanu. Deslușindu-i personalitatea, prin revelația documentului și mărturiilor timpului,

---

⁴ Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *op. cit.*, p. 219 – 220.

⁵ Eduard Lambrino, Ionuț Iliescu, Bogdan Constantin, *op. cit.*, p. 39 – 41, 45 – 47; Cezar Cherciu, *Focșanii – O istorie în date și mărturii (sec. XVI – 1950)*, Editura Andrew, Focșani, 2010, p. 180.

prin trăinicia rodului acțiunii sale, redescoperim, și după scurgerea deceniilor, rădăcinile adânci și vibrânde ale locului cu seva căruia și-a hrănit spiritul, cugetul și fapta. Din această perspectivă, gestul comunității vrâncene de a-i ridica un bust, de a-i dăltui în bronz chipul, era nu numai firesc, ci și expresia prețuirii, recunoștinței și nevoii de a oferi viitorimii o undă din luminozitatea personalității sale.

Inițiativa ridicării unui bust lui Nicolae Săveanu a aparținut lui Nicolae D. Chirculescu ⁶.

Prin Deciziunea nr. 30, punctul 14, din 8 octombrie 1922, Comisiunea Interimară a orașului Focșani „*admite a se face un bust decedatului N. Săveanu care a fost mulți ani Primar al acestui oraș, Prefect al județului Putna și reprezentant al județului și orașului în Parlament, făcând în timpul funcționării sale multe lucrări de edilitate, atât în județ, cât și în oraș și cari există încă, cu toată invazia dușmană din recentul războiu, iar bustul să se așeze în grădinița din Bulevardul Iascăr Catargi de lângă casele cari sunt azi proprietatea Dlui Anton Alaci.*

Fiindcă comuna nu dispune de fonduri pentru executarea unui atare bust, dl. Președinte este autorizat a deschide liste de subscripții.

---

⁶ **Nicolae D. Chirculescu.** Născut la 20 februarie 1874, la Aricești, în Prahova. S-a consacrat carierei juridice, devenind magistrat în 1904 și s-a înscris în Baroul avocaților focșăneni. Deputat de Putna din partea liberalilor (1907), ulterior fiind ales senator. Prefect de Putna (20 ianuarie – 14 martie 1922). Ministrul Muncii, Cooperăției și Asigurărilor Sociale (3 noiembrie 1923 – 29 martie 1926) în guvernul prezidat de I. I. C. Brătianu (19 ianuarie 1922 – 29 martie 1926). Raportor al Constituției din 1923, an în care, în calitate sa de deputat, propunea un proiect de lege pentru sprijinirea martirilor din 1917 – grupul Vasile Chilian. Președintele Monopolului Alcoolului (1932 – 1938). Președintele Casei Centrale a Asigurărilor Sociale (1933 – 1938). A condus Organizația Județeană Putna a Partidului Național Liberal între anii 1919 – 1934. A încetat din viață la Brașov, la 9 ianuarie 1944, în vârstă de 70 de ani (Eduard Lambrino, Ionuț Iliescu, Bogdan Constantin, *op. cit.*, p. 102; Horia Dumitrescu, Gheorghe Miron, Ionuț Iliescu, *Viața politică în Vrancea între anii 1880 – 1948*, Editura Pallas, Focșani, 2009, p. 233 – 234).

pe care le va încredința orășenilor și județenilor ce știu a aprecia valoarea defunctului N. Săveanu, care a fost neadormit apărător atât al intereselor statului, județului și comunei, cât și al celor obișnuiți”⁷.

Au trebuit să treacă doi ani pentru ca propunerea liberalului Chirculescu să devină realitate. În bugetul pe anul 1924, Comisiunea Interimară prevăzuse suma de 25.000 lei pentru „*facerea unui monument bust regretatului defunct Neculae Săveanu*”⁸.

S-a constituit un comitet de inițiativă format din: Teodor Iordănescu⁹, Anton Alaci¹⁰ și dr. N. Donescu¹¹.

⁷ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita: A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 83 / 1922, f. 94.

⁸ *Ibidem*, dosar nr. 118 / 1924, f. 1.

⁹ **Teodor Iordănescu** (12 februarie 1872 – 1939). S-a născut într-o familie de învățători din Alexandria, localitate în care a absolvit clasele primare (1881 - 1884). A urmat cursurile Seminarului „*Nifon Mitropolitul*” din București, pe care l-a absolvit în noiembrie 1892. Absolvent al Facultății de Litere din București (1897) și al Facultății de Drept din București (1900). Încă din perioada studiilor a funcționat pe postul de copist la Căile Ferate Române (Serviciul mișcare) și apoi la Serviciul medical din cadrul aceleiași Direcțiuni a CFR, la Constanța (1891 – 1897) și contabil la Direcțiunea Portului Constanța. Între anii 1901 – 1903, la Universitatea Halle, urmează și absolvă Seminariile de gramatică comparată și limbi orientale (sanskrita și persana). A avut ca profesori pe Richards Pischel și R. Schmidt. La 9 iulie 1904, după susținerea examenelor la limbile latină, germană și franceză, devine cadru didactic, funcționând decenii bune la Focșani. A predat la Liceul „*Unirea*” latina și elina. Director al Liceului între 1907 – 1910 și 1913 – 1919. În 1928 a susținut o comunicare științifică în cadrul Congresului de Orientalistică de la Universitatea Oxford pe tema „*Rolul țiganilor în literatura populară*”. Din sanscrită a tradus și a publicat câteva povestiri inspirate din viața poporului indian. Cunoștea: franceza, germana, engleza, italiana, greaca, latina, sanscrita și persana. Președinte al Consiliului de Administrație al Băncii Populare „*Cultura Poporului*” care a luat ființă în mai 1927 și s-a transformat în Casa de Ajutor Reciproc (C. A. R.) în 1946. A predat la Liceul „*Unirea*” până la ieșirea la pensie, când s-a stabilit la București, ca să studieze la bibliotecile mari de acolo, alcătuind cel mai bun dicționar de limbă latină de până atunci. A fost recompensat cu decorații și medalii: „*Coroana României*”, „*Steaua României în grad de Cavaler*”, Medalia jubiliară „*Avântul Țării*” și „*Răsplata Muncii*” (Florinel Agafiței, <http://cimec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>)

Pentru executarea acestui monument (soclul de 3 m și bustul de 1,50 m), comitetul de inițiativă l-a angajat pe Ioan Mateescu, profesor la Școala de Belle Arte din Iași¹², care avea obligația ca până la sfârșitul lunii octombrie 1924 „să predea bustul și soclul de piatră pentru așezarea în grădinița din Bulevardul Lascăr Catargiu, colț cu strada Tăbăcari, proprietatea comunei”¹³. Sculptorul urma să primească suma de 100.000 lei la predarea și recepția lucrării.

Sculptorul Ioan Mateescu, prieten cu prof. I. P. Rădulescu - Râmnic, președintele Secției Focșani a Ligii Culturale, realizase deja bustul regretatului actor Petre Liciu - coleg la Liceul Național din Iași cu Nicolae Iorga și prieten al acestuia atât timp cât a trăit -, dezvelit în grădina Teatrului Comunal „*Maier Gh. Pastia*”, în ziua de 3 aprilie 1916¹⁴.

Un mare orientalist la Focșani – Teodor Iordănescu, Director al Liceului Unirea între anii 1907 / 1910 și 1913 / 1919, în „Jurnal de gherilă”, 30 ian. – 5 febr. 2009, p. 18; Tudora Ciobotaru, Monografia Colegiului Național Unirea Focșani, Editura Andrew, Focșani, 2007, p. 47).

¹⁰ **Anton Alaci**, armean de origine, proprietar, a fost prefect de Putna între 2 septembrie 1915 – 28 aprilie 1918, 1 decembrie 1918 – 6 octombrie 1919 și 1 mai 1925 – 31 martie 1926 (Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 181).

¹¹ **Dr. Nicolae Donescu** (1870 – 1926), era medicul – șef al Spitalului Județean, unitate sanitară dotată cu „30 paturi bugetare și un pavilion de boale epidemice”. Absolvent al Facultății de Medicină din București. Doctor în medicină. Medic în Focșani de la 1 octombrie 1909. El înlocuise în funcție pe dr. Liviu Buteanu, decedat de tifos exantematic, în februarie 1919, boală pe care o contractase chiar în spitalul pe care îl conducea. A decedat la 29 septembrie 1926. (Dr. M. Câmpeanu, *Orașul Focșani din punctul de vedere al serviciului sanitar și al asistenței sociale în anul 1923*, Tipografia „Cartea Putnei” Alex. Pan. Alexandrescu, Focșani, 1924, p. 12; Idem, *28 de ani de serviciu medico – sanitar la orașul Focșani 1907 – 1935*, Tipografia și Legătoria Ziarului „Sentinela”, p. 17; A. N. Vn., fond Serviciul Sanitar al Orașului Focșani, dosar nr. 11 / 1928, f. 24 verso).

¹² A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 118 / 1924, f. 19.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Buletinul Ligei Culturale. Secția Focșani*, Publicat sub direcția Comitetului, Tipografia V. Nanu, Focșani, 1916, p. 15 - 16.

La fondurile insuficiente se mai adăuga o problemă care viza amplasamentul bustului.

Șeful Serviciului Tehnic al Primăriei Focșani, inginerul arhitect Jack Körner, înainta la 2 iunie 1924, președintelui Comisiunii Interimare, Iorgu G. Poienaru¹⁵ referatul înregistrat cu nr. 499:

„Domnule Președinte

Pentru amenajarea piațetei din str. Gărei din fața proprietății D-lui Anton Alaci, în scopul de a se așeza acolo statuia decedatului N. Săveanu, este absolut necesar să rectificăm forma neregulată a acestei piațete, într-un triunghi cu două laturi și unghiurile de bază egale, pentru ca statuia să fie așezată în mod simetric și grădina ce o amenajăm în spatele statuei, deasemeni.

Cum piațeta prezintă neregularități în spre proprietatea D-lui A. Alaci, o rectificare se impune tocmai aici, în sensul de a se păstra punctul de unire al piațetei cu proprietatea Alaci din str. Gărei, în schimb însă să se mute cel din strada Tăbăcari cu 4, 25 în spre oraș. -

Fâșia triunghiulară ce rezultă din această rectificare în suprafață de circa 72,25 m. p. trebuie impusă D-lui Alaci care o va plăti cu o sumă stabilită de o comisiune însărcinată cu evaluarea locului și asistată și de subsemnatul.

Vă rog să bine voiți a decide în consecință”¹⁶.

Acest referat, împreună cu un altul care propunea „onor Consiliului Comunei împroprietărirea D-lui A. Alaci cu fâșia triunghiulară ce rezultă din alinierea făcută pentru deschiderea străzii”¹⁷ se regăsesc pe ordinea de zi a ședinței Comisiunii Interimare din ziua de 17 iunie 1924.

¹⁵ **Iorgu G. Poienaru** a fost primar al Focșanilor (29 aprilie 1901 - 22 decembrie 1904, 1 octombrie 1907 - 5 ianuarie 1911) și președinte al Comisiei Interimare între 19 februarie - 28 aprilie 1901, 28 ianuarie 1919 - 1 februarie 1920 și 29 ianuarie 1922 - 19 aprilie 1926 (Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *op. cit.*; p. 220 - 221).

¹⁶ A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 118 / 1924 f. 2.

¹⁷ *Ibidem*, f. 5.

Decizia acesteia nr. 16, punctul 6, prevedea că: „*Aprobă a se executa în regie lucrările pentru amenajarea squarului din Bulevardul Lascăr Catargiu colț, cu strada Tăbăcari, pentru așezarea bustului decedatului N. Săveanu.*

De asemeni aprobă împrumutarea D-lui Anton Alaci cu suprafața de circa 72, 25 m. p. teren din zisul squar, spre a se deschide și alinia strădele proiectată a se executa despre proprietatea D-lui Alaci.

Comisiunea fixează la 150 lei (una sută cinci zeci lei) metrul pătrat de teren care se cedează D-lui Alaci.

După facerea plăței terenului împrumutat D-l Președinte v-a face cunoscut act de vânzare”¹⁸.

Prețul fixat de consilierii Comisiunii Interimare a fost considerat exagerat de Anton Alaci, acesta înaintând, la 23 iunie 1924, o petiție, înregistrată cu nr. 6523 / 1924, în care făcea următoarele precizări:

„Domnule Președinte,

Pentru a răspunde solicitărei ce mi-ați făcut, am convenit să fiu eu împrumutat cu 72 m. p. din terenul aparținând comunei din piațeta ce urmează să ia ființă la întretăierea stradelor I. C. Brătianu, cu B-dl L. Catargiu, și să plătesc comunei valoarea reală a terenului.

Aflând însă că onorata comisiunii interimare discutând asupra prețului ce urmează să plătesc l-a fixat la suma globală de Lei zece mii opt sute treizeci și șapte 50 b.

Am onoarea a vă face cunoscut că găsesc exagerat acest preț, pentru că:

1) nu eu am cerut să fiu împrumutat într-un cânt nu aveam nevoie de acest teren și convenind la această împrumutare, am făcut un serviciu comunei, cheltuind câteva mii de lei cu mutatul gardului și a plantațiilor, cheltuieli pe care de altminterlea nu aș fi fost nevoit să le fac.

---

¹⁸ *Ibidem*, f. 4 verso.

2) Pentru ca chiar dacă vre-o lege sau regulament nu-ar obliga ca fără voia mea să convin la aceasta împrumutarea încă prețul ce mi se cere este exorbitant pentru ca acest teren nu este propriu a se clădi pe el, și comuna a vândut cu prețul ce mi se cere mie pe metrul pătrat terenuri bine situate și proprii pentru construcții.

Față de aceste considerațiuni vă fac cunoscut ca ofer pentru acest teren suma de lei 3600 (trei mii șase sute) și voi fi nevoit a muta gardul pe vechile limite în cazul când prețul oferit nu este admis de comisia interimară”¹⁹.

Comisiunea Interimară se reunește la 30 iunie 1924 și luând în discuție petiția și oferta lui Anton Alaci, decide să revină „asupra deciziunii luate de comisiunea interimară prin procesul verbal N. 16 punctul 6 dela 17 Iunie 1924, în ce privește ficsarea prețului terenului în suprafață de 72, 25 m. p. cu care se împrumută proprietatea de alături a Dlui Anton Alaci din Bulrd Lascăr Catargiu, preț pe care-l ficsează la 3600 (trei mii șase sute) în total”²⁰.

După o lună de zile, la 30 iulie 1924, lui Anton Alaci i se comunică oficial din partea Primăriei Focșani că s-a aprobat oferta sa și era rugat „a achita suma ca Casieria Comunală, după care se va elibera cuvenitul act de vânzare”²¹.

În aceeași zi, Casierului comunal i se comunica oficial de Primăria Focșani acest lucru și era invitat „a încasa să face venit în casa comunală suma de lei 3600, comunicând Primăriei numărul și data recipisei de încasare”²².

A doua zi, Anton Alaci a depus „în casa comunală” întreaga sumă, iar casierul raporta Primăriei Focșani efectuarea plății și numărul recipisei²³.

¹⁹ *Ibidem*, f. 6, 18.

²⁰ *Ibidem*, f. 7, 18 verso.

²¹ *Ibidem*, f. 8.

²² *Ibidem*, f. 9.

²³ *Ibidem*, f. 12.

Între primăria Focșani și Anton Alaci se încheie actul de vânzare a terenului în cauză: „*Subsemnatul Iorgu Gh. Poienaru Președintele Comisiunii interimare a orașului Focșani, în baza autorizațiunei dată de Comisiunea Interimară prin deciziunile No. 16 punctul 6 ședința dela 24 Iunie 1924 și No. 17 punctul 5 ședința dela 30 Iunie a. c. declar prin aceasta că Primăria Focșani a vândut D-lui Anton alaci un loc din acest oraș situat în Bulevardul Lascăr Catargiu (fostă strada Gărei) în suprafață totală de 72, 25 metri pătrați, delimitat cu ro șu în alăturata schiță de plan întocmită de D-l Inginer Comunal și vizată de D-l Președinte al Comisiunii Interimare. -*

Terenul ce comuna vinde este situat între stradela ce leagă Bulevardul Lascăr Catargiu cu strada Tăbăcari dela squarul unde s'a ridicat bustul defunctului N. Săveanu și între imobilul D-lui Anton Alaci din Bulevardul Lascăr Catargiu. -

Prețul acestui teren în sumă totală de lei 3600 (trei mii șase sute) s'a achitata integral la Cassieria Comunală de D-l Anton Alaci cu recepisa No. 1282 din 31 Iulie a. c. în valoare de lei 3600. -

PREȘEDINTELE COMISIUNEI INTERIMARE A ORAȘULUI FOCȘANI

Subscrisul Anton Alaci consimt și mă mulțumesc cu vânzarea ce mi se face prin acest act. - ”²⁴.

La 2 august 1924. președintele Comisiunii Interimare solicită inginerului Körner să înainteze Primăriei Focșani devizul „*care să cuprindă toate lucrările inclusiv facerea grilajului*”²⁵, fiind autorizat ca lucrările să fie executate în regie, fără să depășească suma de 60.000 lei, care reprezenta creditul deschis de Comisiunea Interimară în ședința din 10 iulie curent²⁶.

---

²⁴ *Ibidem*, f. 21.

²⁵ *Ibidem*, f. 11.

²⁶ *Ibidem*.

Peste o lună de zile, la 13 septembrie. Primăria Focșani primea devizul estimativ²⁷ cerut prin adresa 6596 / 1924, în valoare de 77.720 lei, sumă ce reprezenta „*costul materialelor pentru facerea fundației și a soclului din beton cu ciment și a grilajului de fier*”²⁸.

Totodată, inginerul arhitect Jack Körner ruga pe Iorgu Gh. Poienaru să aprobe devizul pe suma de 77.720 lei, să avizeze deschiderea unui credit de 17.720 lei și să dispună ordonanțarea unui acout de 50.000 lei „*pentru plata materialelor, lucrările fiind în curs de executare*”²⁹.

În fapt, până la 27 noiembrie 1924, lucrările au costat 77.613,90 lei din care: 50.000 acout cu ordonanța de plată nr. 1271. iar pentru diferența de 27.613,90 lei, Jack Körner îl ruga pe Iorgu Gh. Poienaru, tot în ziua de 27 noiembrie, să dispună emiterea ordonanței de plată³⁰.

Pentru justificarea sumei de 77.613,90 lei, inginerul arhitect al comunei înainta un borderou cu 7 acte justificative, în care sunt menționați comercianții de la care s-au cumpărat materialele necesare: Soare Nămoloșanu, Negutz et. Co, A. Grünberg, H. Bacher, Vanghele Atanasiu, Dănilă Ilie și Fodor Gabor (ultimul era proprietarul Fabricii de împletituri și țesături de sârmă)³¹.

Activitățile focșănene doreau ca inaugurarea monumentului să aibă loc în ziua de 21 noiembrie 1924. În acest scop, Iorgu Gh. Poienaru trimitea, la 12 noiembrie, o telegramă profesorului Ioan Mateescu, din Iași, pentru a veni de urgență la Focșani, întrucât muncitorii au plecat, neștiind ce să facă³². Pentru a justifica sumele obținute pe listele de subscripție, președintele Comisiunii Interimare, afișa o *Dare de seamă*, al cărui conținut îl redăm în întregime:

²⁷ *Ibidem*, f. 14.

²⁸ *Ibidem*, f. 13.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*, f. 23.

³¹ *Ibidem*, f. 24 - 26, 32.

³² *Ibidem*, f. 22.

DARE DE SEAMĂ

Pentru executarea unui bust în memoria lui Neculai Săveanu, fost mulți ani Primar al orașului Focșani, Prefect al județului Putna și reprezentant al orașului și județului în parlamentul țării, s'a adunat sumele arătate mai jos:

<i>Nr. cor.</i>	<i>NUMELE ȘI PRONUMELE</i>	<i>Nr. listei</i>	<i>SUMA</i>	
			<i>Lei</i>	<i>B.</i>
1	<i>Iorgu G. Poienaru</i>	1	2100	
2	<i>Anton Alaci</i>	4	10760	
3	<i>V. Mamigonian</i>	5	1000	
4	<i>Ștefan Graur</i>	10	1000	
5	<i>Irimia Pană</i>	12	1000	
6	<i>Anton Cristof</i>	13	2200	
7	<i>Dr. R. Rosin</i>	14	200	
8	<i>T. Iordănescu</i>	16	100	
9	<i>N. Jordan</i>	17	250	
10	<i>Pr. Vasile Ignat</i>	21	160	
11	<i>Sache Georgescu</i>	22	1000	
12	<i>Froim Landau</i>	24	2900	
13	<i>Neculai G. Păcuraru</i>	25	750	
14	<i>Colonel Const. Barca</i>	27	50	
15	<i>Solomon Mintzer</i>	28	180	
16	<i>Meer Abramovici</i>	29	760	
17	<i>Panaite Martac</i>	30	500	
18	<i>Ferhat St. Ferhat</i>	31	740	
19	<i>Al. N. Leon</i>	33	1000	
20	<i>N. Chirilă Săveanu</i>	36	500	
21	<i>Herman I. Kirmaer</i>	37	1000	
22	<i>Napoleon Romanos</i>	38	1300	
23	<i>V. N. Nicolau</i>	39	120	
24	<i>Al. Marosin</i>	41	600	
25	<i>Panaite Alexandrescu</i>	43	500	
26	<i>Ștefan Moiseanu</i>	44	8000	
27	<i>Dr. N. Donescu</i>	45	560	

28	<i>Gavrilă N. Secară</i>	47	1000	
29	<i>Pr. Mihalache Nedelcu</i>	40	500	
30	<i>Const. Șerbănescu</i>	49	220	
31	<i>Mitu Ionescu</i>	50	3000	
	<i>De reportat.</i>		43950	

Nr. cor.	NUMELE ȘI PRONUMELE	Nr. listei	SUMA	
			Lei	B.
	<i>Report</i>		43950	
32	<i>Stelian Stănescu</i>	52	100	
33	<i>Ștefan Rașcu</i>	56	100	
34	<i>Dumitru Haină - Roșie</i>	57	1000	
35	<i>Ilie Mărgăritescu</i>	60	575	
36	<i>Ioan H. Nicolau</i>	62	210	50
37	<i>G. Balan</i>	63	155	
38	<i>Ioan Luca</i>	64	408	
39	<i>Dumitru Oancea</i>	65	210	
40	<i>N. Sterian</i>	67	500	
41	<i>M. Bandrabur</i>	69	62	
42	<i>G. Popescu</i>	70	200	
43	<i>Preotul Macarie</i>	75	230	
44	<i>Preotul Macovei</i>	76	505	
45	<i>Const. Gorciu</i>	81	1000	
46	<i>G. Belinschi</i>	82	170	
47	<i>Const. Lăzărescu</i>	86	50	
48	<i>Tache Grigore</i>	88	1195	
49	<i>Spiru Crăciunescu</i>	90	585	
50	<i>D. Pătrășcan</i>	92	200	
51	<i>V. Gagi</i>	93	210	
52	<i>I. N. Costescu</i>	94	1130	
53	<i>Pr. I. Miron</i>	95	340	
54	<i>N. Melinte</i>	97	100	
55	<i>Const. Filote</i>	98	100	
56	<i>Pr. N. Diaconescu</i>	99	100	
57	<i>Adolf Căpățină</i>	100	300	
58	<i>Dr. Ștefan Rădulescu</i>	34	400	

59	<i>Tache C. Nistor fără listă</i>		1000	
60	<i>Culiță C. Nistor idem</i>		500	
61	<i>Primăria Focșani idem</i>		25000	
62	<i>Teodor Cincu idem</i>		1000	
	<i>Total Lei.</i>		81,385,50	50

Cheltuielile efectuate până la 12 Noembrie 1924.

Lei 75.000 D-lui profesor Ioan Mateescu în comptul executării lucrării,

- *1.500 achitat D-lui Osvald Zuliani pentru lucrări de zidărie,*

- *5.522 achitat transportul bustului cu scrisoarea de trăsură Nr. 324.*

Lei 81. 022 Total.

D-l Profesor Mateescu, a fost angajat să execute lucrarea cu prețul de una sută mii plătită complet după recepțiune.

Prietenii cari încă nu au depus listele ce li s'au trimis, sunt rugați a le restitui cu obolul lor cât mai curând.

Iorgu G. Poienaru”³³.

Casierul comunal îl informa pe Iorgu G. Poienaru, prin referatul înaintat la 1 decembrie 1924 că „Din creditul prevăzut la art. 100 al bugetului de cheltuieli pe anul corent, augmentat la suma de Lei 118.000, s-a ordonanțat până în prezent Lei 116.327,10 și mai este disponibilă numai suma de Lei 1672,90, care nu acoperă valoarea lucrărilor cerute a se mandata prin prezenta”³⁴.

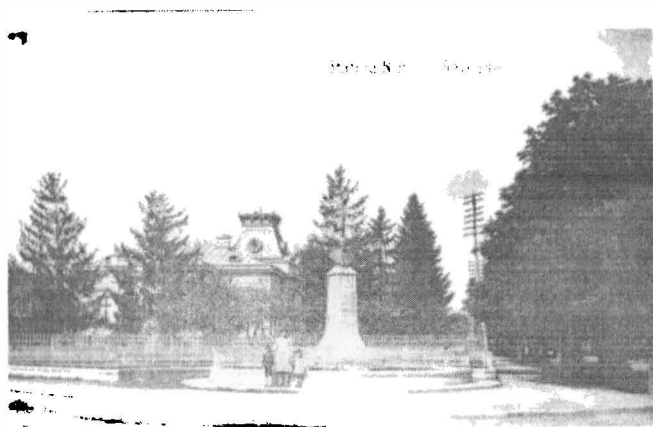
Rezoluția președintelui Comisiunei Interimare era concisă și avea în vedere lipsa fondurilor necesare: „Se va mandata suma disponibilă și restu se va înscrie la datorii pe 925”³⁵.

Dezvelirea bustului a avut loc în ziua de 21 noiembrie 1924.

³³ *Ibidem*, f. 34.

³⁴ *Ibidem*, f. 23 verso.

³⁵ *Ibidem*.

Baza soclului avea dimensiunile de 2,33 x 2,40 m, iar înălțimea 3,50 m. Bustul era de 0,90 x 0,80 m, iar lungimea totală a scuarului era de 25,70 m. Suma cheltuită de Primăria Focșani a fost de 120.000 lei³⁶.

În anul 1925, Primăria Focșani s-a îngrijit pentru „*instalarea unei guri de apă la grădinița statuei N. Săveanu*”³⁷ și „*vopsitul cu culoare de oloi a grilajului de fier dela statuia N. Săveanu*”³⁸.

Pentru rezolvarea problemelor apărute la bustul lui Nicolae Săveanu (vopsirea grilajului de fier de la grădina statuii, completarea tencuielii de la baza soclului și vopsirea inscripției din față), inginerul arhitect Jack Körner era însărcinat de președintele Comisiunii Interimare încă din ziua de 2 mai 1925³⁹.

Abia la jumătatea lunii septembrie 1925, Iorgu G. Poienaru era informat că „*s-a văpsit cu culoare de oloi grilajul de fier dela*

³⁶ *Ibidem*, dosar nr. 58 / 1936, f. 32.

³⁷ *Darea de seamă despre administrarea Comunei Focșani pe anul 1925 prezentată Comisiunii Interimare de Domnul Iorgu G. Poienaru Președinte*, Librăria, Tipografia Gh. Bogdan & G. D. Mircea, Focșani, p. 30.

³⁸ *Ibidem*, p. 28.

³⁹ A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 118 / 1924, f. 33.

grădina statuiei Săveanu, rămânând ca tencuital soclului statuei și văpsitul inscripției să se facă în primăvara anului viitor”⁴⁰.

Serviciul Tehnic al Comunei Focșani achitase, la 29 iulie, suma de 4.800 lei lui Vasile Pătrașcu, reprezentând „*plata pentru văpsitul cu coloane de oloi a grilajului de fier și soclului de beton dela grădinița unde este așezată statuia def. N. Săveanu, pe lungimea de 120 m. l., socofit a 40 lei pe m. l.*”⁴¹.

În preajma desfășurării Congresului Ligii Culturale la Focșani din zilele de 13 – 14 septembrie 1931, în oraș, alături de statuia lui Nicolae Săveanu, se găseau puține monumente: Monumentul Eroilor Putneni din Războiul de Independență 1877 – 1878 (inaugurat la 29 iunie 1916), statuia lui Nicolae Filipescu (dezvelită la 10 noiembrie 1928) și bustul lui Petre Liciu (3 aprilie 1916) situate în fața și în grădina Teatrului Comunal „*Maior Gheorghe Pastia*” și bustul lui Gheorghe Apostoleanu (9 iunie 1913)⁴². Bustul lui Nicolae Săveanu a continuat să figureze în inventarul Primăriei Focșani și în 1942⁴³, pentru ca la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial să dispară din peisajul arhitectonic al orașului, în condiții neelucidate până în prezent, așa cum a dispărut și bustul din bronz al lui Duiliu Zamfirescu din Grădina Publică.

În prezent, pe amplasamentul unde a existat bustul lui Nicolae Săveanu, situat lângă Secția de Istorie a Muzeului Vrancei, s-a ridicat bustul din bronz, pe un soclu placat cu piatră, al lui Ștefan cel Mare și Sfânt, inaugurat în anul 1993, fiind opera artistului Florin Musta.

Frământatul și durerosul deceniu cinci al secolului al XIX-lea s-a răsfrânt nu numai asupra oamenilor, a istoriei noastre, ci și asupra monumentelor epocii.

---

⁴⁰ *Ibidem*, f. 36.

⁴¹ *Ibidem*, f. 37.

⁴² N. Al. Rădulescu, *Călăuza Orașului Focșani*, în „*Milcovia*”. Revistă regională de studii, Anul III, vol. 1 – 2, Tipografia « Cartea Putnei », Focșani, 1932, p. 121.

⁴³ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 479.

Bustul a dispărut de pe soclu, fie printr-un gest necugetat, fie dintr-un raționament politic.

Adevărul a rămas consemnat în documente. Și trebuia încă o dată readus la lumină.

Din datoria de cercetător de istorie dar, mai ales, din obligația de a-l păstra și transmite mai departe, fie și numai prin slova așternută pe hârtie, ne-am aplecat asupra personalității lui Nicolae Săveanu.

Uitarea ar fi fost nedreaptă, pentru că Nicolae Săveanu a fost, este și va fi parte din istoria Focșanilor și a Vrancei.